

TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA RAQOBAT VA MENEJMENT STRATEGIYALARI

Erminjonov Shahzodbek

O'zbekiston xalqaro islomshunoslik akademiyasi

Magistr

Annotatsiya: Tezisdagi ta'lim xizmatlari bozoridagi raqobat muhiti, menejment strategiyalarining turlari hamda ularning ta'lim sifatiga ta'siri tahlil qilinadi. Ta'lim muassasalari o'rtasida kuchayib borayotgan raqobat innovatsiyalar, marketing yondashuvlari va boshqaruv samaradorligi bilan chambarchas bog'liqdir. O'zbekiston ta'lim tizimida bozor mexanizmlarini kuchaytirish, menejmentni modernizatsiya qilish hamda xalqaro tajribani integratsiya etish yo'llari yoritilgan.

Kalit so'zlar: ta'lim bozori, raqobat, menejment strategiyasi, innovatsiya, marketing, sifat, raqamli boshqaruv

Ta'lim xizmatlari bozori – iqtisodiyotning intellektual resurslar bilan bog'liq eng muhim tarmoqlaridan biridir. Raqobat sharoitida ta'lim tashkilotlari o'z faoliyatini strategik boshqaruv, brendlash va innovatsion yondashuvlar asosida yo'lga qo'yishi zarur. Xususi o'quv markazlarining ko'payishi, xorijiy universitetlar filiallarining ochilishi hamda onlayn ta'limning ommalashuvi bu jarayonni yanada jadallashtirmoqda.

1. Ta'lim xizmatlari bozoridagi raqobat muhiti

Ta'lim bozoridagi raqobatning kuchayishiga quyidagi omillar ta'sir ko'rsatmoqda:

- Xizmat sifati va o'qituvchilar salohiyati;
- Narx siyosati va to'lov tizimlarining moslashuvchanligi;
- Ta'lim dasturlarining moslashuvchanligi;
- Innovatsion texnologiyalar va raqamlashtirish jarayonlari [3].

O'zbekiston ta'lim sohasida 2024-yilda 3500 dan ortiq xususi o'quv markazlari faoliyat yuritmoqda. Bu raqam har yili o'sib bormoqda, bu esa raqobatni keskinlashtirmoqda. Raqobat ta'lim sifatini oshiradi, biroq menejment yondashuvlari sust bo'lgan muassasalarda xizmatlar sifati pasayishi mumkin.

2. Menejment strategiyalarining roli

Ta'lim muassasalari menejmenti quyidagi strategiyalar orqali bozorda o'z mavqeini mustahkamlaydi:

- Sifat strategiyasi: xalqaro akkreditatsiyalarni joriy etish, o'qituvchilarni malakasini oshirish va ta'lim dasturlarini modernizatsiya qilish.

- Marketing strategiyasi: ijtimoiy tarmoqlarda brendlash, mijozga yo'naltirilgan xizmatlar va foydalanuvchi tajribasini tahlil qilish.

- Innovatsion strategiya: EdTech yechimlari, raqamli baholash tizimlari, AR/VR o'qitish texnologiyalarini tatbiq etish ¹.

OECD hisobotida qayd etilishicha, ta'limdagi menejment strategiyalarining muvaffaqiyati raqobat muhitida innovatsion moslashuvchanlik bilan bevosita bog'liq ².

3. Xorijiy tajriba

AQSh, Janubiy Koreya va Finlyandiya ta'lim tizimlarida raqobatni boshqarish mexanizmlari korporativ boshqaruv tamoyillariga asoslangan. Masalan, Finlyandiyada ta'lim muassasalari o'zaro hamkorlik orqali "raqobatli hamkorlik" modelini ishlab chiqqan, bu esa sifatni pasaytirmasdan bozor barqarorligini ta'minlaydi.

Janubiy Koreyada esa ta'lim menejmenti startaplar bilan integratsiya asosida raqamli transformatsiyani jadallashtiradi.

4. O'zbekiston uchun takliflar

- Ta'lim muassasalarida strategik boshqaruv tizimlarini (TQM, Balanced Scorecard) joriy etish;

- Raqamli marketing va CRM tizimlari asosida talabni tahlil qilish;

- Brend menejmenti va xalqaro akkreditatsiyalash orqali ishonchni oshirish;

- Ta'lim xizmatlari eksportini qo'llab-quvvatlovchi davlat dasturlarini kengaytirish ³.

Ta'lim xizmatlari bozorida raqobatning kuchayishi — sohaning rivojlanishi va sifatni oshirish uchun zarur shart. Shu jarayonda menejment strategiyalarining o'rni hal qiluvchi: ular resurslardan samarali foydalanish, iste'molchi ehtiyojini qondirish va ta'lim xizmatlarini innovatsion yo'nalishda boshqarishni ta'minlaydi.

O'zbekiston ta'lim bozori uchun asosiy vazifa — xalqaro tajribani milliy sharoitga moslashtirib, menejmentni tizimli va raqamli asosda rivojlantirishdir. Bu orqali mamlakatda ta'lim xizmatlari eksporti, raqobatbardoshlik va barqarorlik yangi bosqichga ko'tariladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi".
2. Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi ma'lumotlari (2024-yil).
3. Porter, M. (2008). *Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors*. Harvard Business Press.

¹ OECD (2023). *Education Market Dynamics and Competition in the 21st Century*. Paris: OECD Publishing.

² Sahlberg, P. (2021). *Finnish Lessons: What Can the World Learn from Educational Change in Finland?* Teachers College Press.

³ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi".

4. Azizov, B. (2022). Ta'lim menejmenti va innovatsion yondashuvlar. Toshkent: TMI nashriyoti.
5. OECD (2023). Education Market Dynamics and Competition in the 21st Century. Paris: OECD Publishing.
6. Sahlberg, P. (2021). Finnish Lessons: What Can the World Learn from Educational Change in Finland? Teachers College Press.
7. www.edu.uz – O'zbekiston ta'lim portali.